

<http://www.arianafghanistan.com>

۱۸ آگست ۲۰۱۹

خلیل الله معروفی

بحثهای در دستور زبان دری

مقدمه

از مدتهای مدیدی است، که خود را با موضوعات زبان و بالخاصه زبان عزیز و ارجمند مادریم؛ یعنی "زبان دری"، مصروف ساخته ام. این انهماک از مطالعهٔ متون قدیم نظم و نثر این زبان شروع شده و تا بررسی زبان گفتار و بالخاصه زبان عامیانهٔ کابلی کشانده میشود.

مردم کابل با وجود متشکل بودن از اقوام و فرهنگهای مختلف وطن، کلاً و به صورت سرجمع "دری زبان" هستند و با "فرهنگ کابلی". بلی زبان مردم کابل "دری" است؛ با همه کیف و کان و مشخصات بارز آن، که یقیناً متأثر از کلیت زبانهای رائج افغانستان میباشد. وقتی زوایای روشن و تاریک این زبان را با زبان چند صد سال پیش دری مقایسه میکنم، پیوستگی و وفاداری عجیب و غریب "دری کابلی" را با آثار قدمای جلیل القدر ما درمیابم. چه بسا کلمات و اصطلاحات شیرینی را مییابم، که از زبان ادبی و زبان مکتوب و زبان دفتر و دیوان رخت برسته و طرد گشته، ولی در زبان عوام ما زنده و حی و قیوم باقی مانده است. و اگر زبان عامیانهٔ کابلی را موزیم زندهٔ لغات و کلمات قدیم دری بنامم، جای دارد.

دریافتهایم را از زبان، بر زبان قلم هم آورده و مقالات بیشماری را در زمینه پیش کشیده ام. و بزرگترین مجموعهٔ مقالاتم را درین عرصه، که به صدها میرسند، در پورتال "افغانستان آزاد - آزاد افغانستان" عرضه کرده ام؛ و آرشیفهای بردربرم در آن پورتال، شاهد مدعای منند. مگر چنان، که همه کارهایم تیت و پاشان و پریشان است، بحثهای را، که بر موضوعات زبان دری پیش کشیده ام، نیز خیلی پراکنده و نامنسجم بوده است.

دوست فرزانه و عالیجنابم، جناب "ولی احمد نوری"، تشویق فرمودند، تا تمام مقالات عرصهٔ زبان را زیر یک چتر آورده، از طریق "آریانا افغانستان آنلاین" به علاقه مندان تقدیم نمایم. اینست، که بخش بسیار بزرگی ازین گفتار را زیر کلیشهٔ واحد "بحثهای در دستور زبان دری" سر دست میگیرم. به صراحت تام و تمام میگویم، که این بحثها هرگز جنبهٔ اکادمیک و پوهنتونی ندارد، بلکه نکاتیست انتقادی و با نیت اصلاحی، که از دریافتهای عملی من درین

زمینه نشأت میکنند. قلباً آرزومندم، که خوانندگان گرامی، این مباحثات را فقط و فقط منبعث از دریافتهای عملی راقم تلقی فرمایند؛ نه بیشتر و نه کمتر از آن.

نیت و هدفم از پیشکش این مباحث، فقط جنبه اصلاحی آن است و خوب میدانم، که این بحثها تنها و تنها درخور کسانیست، که دلبسته درستگویی و سلامت کلام در زبان دری میباشند. از اعماق وجود و صمیم قلب سپاسگزار و خوشنود خواهم گشت، اگر خوانندگان گرانقدر خود را مداخله گرانه و نقادانه وارد بحث ساخته، نقاط ضعف و کمبودها و کوتاهیهایم را نشان داده، گفته هایم را با استدلال متقن و مطمئن رد فرموده و بالوسیله منت و بار گرانی به بزرگی هندوکش و بابا و سلیمان، بر شانه هایم بنشانند و بگسترانند.

به امید ردّ و پذیرش؛ هردو!!!

بحثهایی در دستور زبان دری

Maroofi_k_Bahshaayee_dar_dastore_zabaan_dari.pdf